

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Muhoksen kunta kannattaa tavoitetta saada TE-palveluille lisää vaikuttavuutta siirtämällä ne kuntien vastuulle. On tavoiteltavaa, että valta ja vastuu työllisyyden edistämisestä olisivat nykyistä enemmän kunnilla. Toisaalta Pohjoismainen työvoimapalvelumalli rajaa palvelun järjestämisen tapaa aivan liikaa ja kaventaa siten kunnan vapautta löytää uusia toimintatapoja järjestää nykyistä vaikuttavampaa ja kustannustehokkaampaa työllisyyspalvelua. Tärkeää on, että uudistuksen rahoitusmallin myötä kasvava kunnan työllisyyden taloudellinen vastuu ja kyky vaikuttaa työllisyyden kehitykseen olisivat esitettyä paremmin tasapainossa. Hallituksen esitys on merkittävä sosiaalipoliittinen muutos, jossa kuntien rahoitusvastuu kasvaa kohtuuttomasti huomioiden suuri työttömien määrä ja työllistymisen mahdollisuudet, jonka vuoksi rahoitusmalliin on tehtävä joitakin korjauksia.

Hallituksen esityksen mukaan kunta voisi ehdotetun 2 luvun 2 §:n mukaan järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee lisäksi muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Muhoksen kunta esittää, että kullakin työllisyysalueella olevalla kunnalla tulisi olla viimesijainen järjestämismääräykset lain mukaisista työvoimapalveluista ja lailla tulee velvoittaa alle 20 000 työvoiman määrän omaavat kunnat yhteistoimintaan palveluiden järjestämisessä yhdenvertaisen palvelun ja työvoiman liikkuvuuden takaamiseksi. Kuntien tulee kuitenkin voida sopia itsehallintonsa nojalla työvoimapalvelujen järjestämismääräyksiä toteuttamisesta kuntalain (410/2015) 8 luvun mukaisia kaikkia yhteistoimintamuotoja käyttäen.

Uudistuksen rahoitusmallin valmistelu on lähtenyt alusta alkaen rahoitusvastuun antamisesta kunnille. Muussa tapauksessa kyse on vain TE-toimistojen uudelleen perustamisesta. Ehdotetussa järjestämismallissa rahat ja vastuu eivät kuitenkaan kohtaa ja siinä puututaan kuntien itsehallinnolliseen asemaan. Olisi paljon selkeämpää ja toiminnallisesti perustellumpaa, että jokaisella kunnalla olisi sekä rahoitusvastuu että järjestämismallin vastuu. Tällöin kunnat olisivat keskenään tasa-arvoisessa neuvotteluasemassa. Työnjaon ja rahoituksen sopiminen tulisi olla joustavaa ja alueelliset ja paikalliset palvelutarpeet huomioivaa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Muhoksen kunta esittää, että myös itse muutoksesta johtuvat kustannukset on kunnille korvattava täysimääräisesti. TE-palveluiden siirto valtiolta kunnille tulee aiheuttamaan paljon ylimääräisiä muutokseen liittyviä kustannuksia, liittyen mm. suunnitteluun ja toteutukseen. Kunnat pystyvät osoittamaan mitkä ovat todelliset muutuskustannukset täysimääräisen korvauksen saamiseksi.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Järjestämismallin vastuu:

Hallituksen esityksen mukaan kunta voisi ehdotetun 2 luvun 2 §:n mukaan järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee lisäksi muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Muhoksen kunta esittää, että kullakin työllisyysalueella olevalla kunnalla tulisi olla viimesijainen järjestämismallin vastuu lain mukaisista työvoimapalveluista ja lailla tulee velvoittaa alle 20 000 työvoiman määrän omaavat kunnat yhteistoimintaan palveluiden järjestämisessä yhdenvertaisen palvelun ja työvoiman liikkuvuuden takaamiseksi. Kuntien tulee kuitenkin voida sopia itsehallintonsa nojalla työvoimapalvelujen järjestämismallin vastuunsa toteuttamisesta kuntalain (410/2015) 8 luvun mukaisia kaikkia yhteistoimintamuotoja käyttäen.

Uudistuksen rahoitusmallin valmistelu on lähtenyt alusta alkaen rahoitusvastuun antamisesta kunnille. Muussa tapauksessa kyse on vain TE-toimistojen uudelleen perustamisesta. Ehdotetussa järjestämismallissa rahat ja vastuu eivät kuitenkaan kohtaa ja siinä puututaan kuntien itsehallinnolliseen asemaan. Olisi paljon selkeämpää ja toiminnallisesti perustellumpaa, että jokaisella kunnalla olisi sekä rahoitusvastuu että järjestämismallin vastuu. Tällöin kunnat olisivat keskenään tasa-arvoisessa neuvotteluasemassa. Työnjaon ja rahoituksen sopiminen tulisi olla joustavaa ja alueelliset ja paikalliset palvelutarpeet huomioivaa.

Rahoitusmalli ja työttömyysturva:

Hallituksen esityksen mukaan työttömyysetuuksien rahoitusta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että kunnan vastuu rahoituksesta laajenisi. Rahoitusvastuu laajenisi koskemaan työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaa ja ansiopäivärahan perusosaa. Kunnan rahoitusvastuu ei

myöskään katkeaisi työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavan työttömyysetuuden osalta.

Muhoksen kunta esittää, että myös hyvinvointialueiden tulisi olla osavastuussa pitkään työttöminä olleiden kustannuksista. Hyvinvointialueiden tulisi maksaa osan työttömyysturvan perusosasta pitkäaikaistyöttömien osalta, jolloin kunnan maksuosuus laskisi. Jos henkilön työllistymissuunnitelmaan voidaan kirjata ainoaksi toimenpiteeksi se, että henkilö hakeutuu sosiaali- ja terveystalouden piiriin, tämän kohderyhmän työttömyysetuuden rahoitusvastuu tulisi siirtää hyvinvointialueille, jotka ko. palvelun tuottavat. Hyvinvointialueille ei ole asetettu taloudellisia eikä lainsäädännöllisiä kannustimia hoitaa työttömien sosiaali- ja terveystalouksia siten, että tämä kohderyhmä pääsisi paremmin kohti työmarkkinoita tai siirtyisi oikealle etuudelle, esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle.

Muhoksen kunta pitää tärkeänä, että myös hyvinvointialueilla on kannustin hoitaa työttömien työnhakijoiden sosiaali- ja terveystalouksia. Näin terveyden perusteella muodostuvat työttömyyskustannukset eivät jää yksin kuntien vastuulle, joilla ei ole enää vuodesta 2023 alkaen sosiaali- ja terveystalouksien järjestämisen- ja tuottamisvastuuta. Yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneet ovat pääsääntöisesti tätä asiakasryhmää. Heidän tilannettaan ei voida tukea työllistymistä edistävillä palveluilla, ei määräaikaista eikä pysyvästi. Työnhaku on voimassa vain etuuden saamisen vuoksi.

Hallituksen esitys rahoitus- ja työttömyysturvan kompensatiomallista luovat kuntiin vahvasti suhdanteista riippuvan mekanismin, erityisesti työttömyysturvaetuuksien osalta. Työikäinen väestö kasvaa suurimmissa kaupungeissa, mutta pienenee suurimmassa osassa Suomea. Jos työttömyysturvan rahoitusmallin kompensatiotaso on staattinen ja perustuu vuoden 2022 työttömyysturvakustannusten tasoon, muuttovoittokuntien kasvava työvoima jää alikompensoiduksi ajan myötä.

Hallituksen esityksessä kunnan rahoitusvastuun kasvu työttömyysturvasta siirtää suhdanneriskiä valtiolta kuntatalouteen. Matalasuhdanteessa työttömyys kasvaa tavalla, johon julkisilla työllisyyspalveluilla voidaan vaikuttaa vain osin. Kuntien pitäisi pystyä luottamaan valtion hyväntahtoisuuteen, mikäli työttömyysturvakustannukset kasvavat äkillisesti.

Muhoksen kunta esittää, että kompensatiotaso tulisi tarkistaa säännöllisesti työvoiman määrän muuttuessa järjestämismääräyksillä alueilla.

Jotta kuntien suhdanneriskiä pienennettäisiin, Muhoksen kunta esittää, että järjestämismääräyksellisten alueiden työttömyysturvakustannusten kasvulle pitäisi asettaa matalasuhdanteen varalle katto, jonka ylittävistä kustannuksista valtio ottaa vastuun. Suhdannekatto voitaisiin määrittää kullekin järjestämismääräysalueelle erikseen siten, että määrätty suhteellinen työttömyysasteen nousu (esim. 40 %) järjestämismääräysalueella poikkileikkaushetken nähden laukaisisi mekanismin. Tällöin

todetaan, ettei olla enää tilanteessa, jossa työvoimaviranomainen voi merkittävästi vaikuttaa omalla toiminnallaan työllisyyden paranemiseen ja siten kannustava rahoitusmalli ei toimi.

Hallituksen esityksessä kompensaaion poikkileikkausvuodeksi on määritelty vuosi 2022. Johtuen koronapandemian jälkeisestä pitkäaikaistyöttömyydestä, vuoden 2022 kunnan työmarkkinatukikulut ovat huomattavasti aiempaa korkeammat, jolloin kompensaaion taso uhkaa jäädä liian pieneksi "normaaliin" tilanteeseen nähden. Vaikka pitkäaikaistyöttömyys tulee TEM:in tuoreen ennusteen mukaan laskemaan tänä vuonna, on työmarkkinan kuntaosuus silti useimmissa kunnissa huomattavasti korkeampi kuin ennen koronapandemiaa.

Muhoksen kunta esittää, että mikäli kompensaaion tason säädetään olevan muuttumaton, poikkileikkausta tulisi tarkastella pidemmällä aikaväliltä yli erilaisten suhdannetilanteiden, jotta kompensaaionmalli vastaisi paremmin uuden rahoitusmallin kunnille tuomaa todellista työttömyyden sosiaaliturvamenojen kasvua.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 Pääasialliset vaikutukset:

Rahoitusmalli ja palveluiden rahoitus:

Hallituksen esityksessä kuntien järjestämistä vastuulle siirrettävät työvoimapalvelut säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaisiksi valtionosuustehtäviksi. Kyseessä on kunnille uusi valtionosuustehtävä, johon myönnettäisiin täysimääräinen rahoitus.

TE2024-valmisteluprosessin aikana on toistuvasti esitetty arvio, jonka mukaan TE-palveluiden kustannukset ovat 700 M€ vuoden 2024 tasossa. Hallituksen esityksessä onkin päädytty malliin, jossa miltei kaikki TE-palvelut siirtyvät kuntien tai kuntapohjaisten alueiden järjestämistä vastuulle. HE-luonnoksen kuvaamissa vaikutuksissa kuntatalouteen (HE:n luku 4.2.2.2, sivut 140-142) kunnille siirtyvä rahoitus vuoden 2022 tasossa on kuitenkin arvioitu olevan vain 520 M€. Valtiolle jäisi näin 180 M€ eli yli neljäsosa koko palveluiden rahoituksesta. Todellisuudessa valtion Kieku-järjestelmän työajanseuranta, johon esityksessä viitataan, on täysin epäluotettava tapa arvioida tarvittavia resursseja, varsinkin kun puhutaan näin suuresta osuudesta koko TE-palveluiden rahoituksesta. Pitää myös ottaa huomioon, että kunnille siirtyy uudistuksessa paljon jo etukäteen sidottuja henkilöstökustannuksia, joiden kattamiseksi ja vaikuttavan palvelun järjestämiseksi 520 M€ on riittämätön summa.

Muhoksen kunta esittää, että valtiolle esityksen mukaan jäävä 25 % osuus TE-palveluiden kokonaisrahoituksesta tulisi perustella esitettyä paremmin. Kieku-töajanseurantaa ei tule käyttää perusteena valtiolle jäävää kustannusta arvioitaessa. Lisäksi rahoituksen riittävyys on varmistettava niin, että tarvittavan uuden henkilöstön palkkaaminen ja muut TE-uudistuksen toteutuksesta aiheutuvat uudet kustannukset eivät jää vain kuntien rahoitettavaksi.

Muhoksen kunta esittää, että myös itse muutoksesta johtuvat kustannukset on kunnille korvattava täysimääräisesti. TE-palveluiden siirto valtiolta kunnille tulee aiheuttamaan paljon ylimääräisiä muutokseen liittyviä kustannuksia, liittyen mm. suunnitteluun ja toteutukseen. Kunnat pystyvät osoittamaan mitkä ovat todelliset muutuskustannukset täysimääräisen korvauksen saamiseksi.

Ohjausjärjestelmä:

Hallituksen esityksen mukaan valtioneuvosto asettaisi työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan. Työ- ja elinkeinoministeriö ja ELY-keskus kävisivät työvoimaviranomaisten kanssa säännöllisesti alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Aluehallintovirastolla olisi toimivalta valvoa kuntien ja kuntayhtymien järjestämien työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien lainmukaisuutta. Aluehallintovirastolla olisi toimivalta suorittaa valvontaa myös omasta aloitteestaan esimerkiksi valvontasuunnitelman pohjalta. Hallituksen esityksessä esitetty ohjausjärjestelmä alueellisine yhteistyö- ja seurantakeskusteluineen on suurimpien kaupunkien elinvoiman näkökulmasta liian rajoittava ja jättää huomiotta laajemman strategisen elinvoimanäkökulman.

Liikkeenluovutusperiaatteet:

Hallituksen esityksessä ehdotetuista työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisesta ja niiden tehtävien uudelleen organisoinnista seuraisi mittavia henkilöstösiirtoja työ- ja elinkeinotoimistoista kuntien palvelukseen. Henkilöstöä siirtyisi myös ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta kuntiin. Siirto kuntiin katsottaisiin liikkeenluovutukseksi eli henkilöstö siirtyisi kunnan palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä.

Kunnat tarvitsevat TE-toimiston henkilöstön osaamista, jonka siirtyminen kitkatta kuntiin on tärkeää. Työllisyysalueen tulee kuitenkin itse voida vaikuttaa oman tulevan henkilöstönsä rekrytointiin, koska ennen järjestämistäsiirtoa tehty rekrytoinnit vaikuttavat tuleviin TE-palveluiden järjestämisen edellytyksiin.

Muhoksen kunta esittää, että kunnat tulee ottaa mahdollisimman pian mukaan keskusteluihin TE-toimistojen rekrytointipolitiikasta. Kuntien tulee olla mukana vuonna 2024 ennen järjestämistäsiirtoa tapahtuvissa rekrytoinneissa sen jälkeen, kun järjestämistäsiirtoalueiden laatimat tehtävänkuvat on vahvistettu TE-palveluiden siirtoa koskevassa yt-menettelyssä.

Tulevien järjestämistäsiirtojen on valmistauduttava muutokseen mahdollisimman ajoissa, jotta asiakkaan suuntaan ei näy vastuiden siirrosta johtuvaa katkosta palveluissa. TE-toimistot ja ELY-keskukset tulee velvoittaa jakamaan kaikki mahdollinen tieto siirtyvistä vastuista, toimintatavoista, hankintamenettelyistä, organisaatiosta, tehtävänkuvista jne. Yksityiskohdista voidaan säätää asetuksella.

Muhoksen kunta myös esittää, että lakiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulosta tulee kirjata pykälä ELY-keskusten ja TE-toimiston velvollisuudesta yhteistyöhön kuntien kanssa jo ennen järjestämisvastuun siirtoa. Tämän pykälän tulisi tulla voimaan 1.4.2023. Jo tätä ennen valtion tulee huolehtia, että ELY-keskukset ja TE-toimistot jakavat alueensa kunnille tietoa niille siirtyvistä vastuista ja sopimuksista.

Palvelut:

Julkisilla työvoima- ja yrityspalveluilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuutta ja tarjoamalla työtä hakeville mahdollisuuksia saada työtä sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä ja kehitetään yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaan julkisena työvoima- ja yrityspalveluna tarjotaan työnvälityspalveluita, tieto- ja neuvontapalveluita, osaamisen kehittämispalveluita, sekä yritystoiminnan käynnistämistä- ja kehittämispalveluita. Työllistymistä edistäviä palveluita ovat: omaehtoinen opiskelu, maahanmuuttajan omaehtoinen opiskelu, työvoimakoulutus, työnhakuvalmennus ja uravalmennus, työkokeilu ja koulutuskokeilu ja kuntouttava työtoiminta.

Muhoksen kunta esittää, että myös kunnan työllistymistä tukevat palvelut tulee rinnastaa työllisyyttä edistäväksi palveluksi. Tällöin asiakkaalla olisi yhtäläinen mahdollisuus saada työttömyysetuuden maksajalta kulukorvausta osallistuessaan kunnan järjestämiin palveluihin. Nykyjärjestelmässä kunnan järjestämistä palveluista asiakas voi hakea harkinnanvaraista kulukorvausta, josta tehdään päätös kunnassa. Kunnan palveluiden tulisi näkyä myös aktivointiasteessa, joka on keskeinen työllisyyttä edistävän toiminnan mittari. Asiakkaalla on yhtäläinen mahdollisuus palauttaa oikeus työttömyysetuuteen työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen, mikäli ne rinnastetaan. Työttömyysturvalaki edellyttää työssäolovelvoitteen purkamiseen, että työnhakija on yhteensä vähintään 12 kalenteriviikkoa osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun tai kotoutumisen edistämistä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamismuutokset*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyhteistyö*:

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

ks. edellä.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Hallituksen esityksen mukaan kunta voisi ehdotetun 2 luvun 2 §:n mukaan järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee lisäksi muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Muhoksen kunta esittää, että kullakin työllisyysalueella olevalla kunnalla tulisi olla viimesijainen järjestämisvastuu lain mukaisista työvoimapalveluista ja lailla tulee velvoittaa alle 20 000 työvoiman määrän omaavat kunnat yhteistoimintaan palveluiden järjestämisessä yhdenvertaisen palvelun ja työvoiman liikkuvuuden takaamiseksi. Kuntien tulee kuitenkin voida sopia itsehallintonsa nojalla työvoimapalvelujen järjestämisvastuunsa toteuttamisesta kuntalain (410/2015) 8 luvun mukaisia kaikkia yhteistoimintamuotoja käyttäen.

Uudistuksen rahoitusmallin valmistelu on lähtenyt alusta alkaen rahoitusvastuun antamisesta kunnille. Muussa tapauksessa kyse on vain TE-toimistojen uudelleen perustamisesta. Ehdotetussa järjestämisvastuumallissa rahat ja vastuu eivät kuitenkaan kohtaa ja siinä puututaan kuntien itsehallinnolliseen asemaan. Olisi paljon selkeämpää ja toiminnallisesti perustellumpaa, että jokaisella kunnalla olisi sekä rahoitusvastuu että järjestämisvastuu. Tällöin kunnat olisivat keskenään tasa-arvoisessa neuvotteluasemassa. Työnjaon ja rahoituksen sopiminen tulisi olla joustavaa ja alueelliset ja paikalliset palvelutarpeet huomioivaa.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Hallituksen esityksen mukaan valtioneuvosto asettaisi työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan. Työ- ja elinkeinoministeriö ja ELY-keskus kävisivät työvoimaviranomaisten kanssa säännöllisesti alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Aluehallintovirastolla olisi toimivalta valvoa kuntien ja kuntayhtymien järjestämien työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien lainmukaisuutta. Aluehallintovirastolla olisi toimivalta suorittaa valvontaa myös omasta aloitteestaan esimerkiksi valvontasuunnitelman pohjalta. Hallituksen esityksessä esitetty ohjausjärjestelmä alueellisine yhteistyö- ja seurantakeskusteluineen on suurimpien kaupunkien elinvoiman näkökulmasta liian rajoittava ja jättää huomiotta laajemman strategisen elinvoimanäkökulman.

Hallituksen esityksessä laissa säädettäisiin KEHA-keskuksen tehtäväksi hoitaa nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamista. Valmennuksen tehtävänä olisi vahvistaa nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja poistaa koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen esteitä. Valmennus perustuisi nuoren kokemaan tarpeeseen, vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. KEHA-keskus seuraisi valmennuksen vaikuttavuutta. KEHA-keskus neuvottelisi kuntatoimijoiden tai hyvinvointialueiden kanssa toteutettavasta valmennuksesta. Uusi neuvottelu voitaisiin käynnistää yhden osapuolen niin esittäessä. Lisäksi KEHA-keskuksen tehtävänä olisi hoitaa myös palveluintegraation ja monialaisen työn kehittämisen tukipalvelua kunnille ja muille työllisyyttä edistävän monialaisen palvelun toimijoille.

Muhoksen kunta esittää, että KEHA-keskuksen roolia palveluiden järjestämisessä henkilöasiakkaille tulee arvioida kriittisesti. KEHA-keskuksella ei ole kokemusta palvelun järjestämisestä henkilöasiakkaille, mutta nyt viraston rooli on muuttumassa radikaalisti. Eriyisen paljon huolta herättää KEHA-keskukselle esitetty tehtävä hoitaa nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamista.

Hallituksen esityksessä ei säädetä yhteistyösopimuksen tekemistä. On tärkeää, että monialaisesta tuesta tehdään kirjallinen sopimus, jossa sovitaan mm. yhteistyöstä, tavoitteista, työnjaosta, resurssoinnista ja kustannusten jaosta. Samoin on tärkeää, että määritellään selkeästi, mitä monialaisen palvelun tarpeella tarkoitetaan.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Hallituksen esityksessä esitetään työnhakuvelvollisuuden laajentamista koskemaan täysimääräisenä myös asiakkaita, jotka opiskelevat työvoimakoulutuksessa tai opiskelee omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna.

Muhoksen kunta esittää, että työnhakuvelvollisuuden täysimääräistä laajentamista ei toteutettaisi työvoimakoulutuksissa ja opiskellessa omaehtoisia opintoja 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26-28 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna, vaan säilytettäisiin nykyisen lainsäädännön mukaisena. Työvoimaviranomainen arvioi aina tarvitseeko asiakas osaamisen kehittämisen palveluita sijoittuakseen avoimille työmarkkinoille ja sopii tästä asiakkaan kanssa työllistymissuunnitelmassa. Laajennettu työnhakuvelvollisuus vaarantaa palvelun toteutumisen ja asiakkaan mahdollisuuden täydentää omaa osaamistaan työvoimaviranomaisen kanssa sovitulla tavalla. Lisäksi työnhakuvelvollisuuden laajentamisen vaarana on työvoimakoulutusten keskeytysten mahdollinen lisääntyminen, joka voi vaarantaa koulutusten jatkumisen sekä koulutukseen valittujen asiakkaiden että oppilaitosten näkökulmasta. Tällä voi olla taloudellisia vaikutuksia työvoimapalveluiden järjestämiseen. Myös oppilaitoksen kannalta keskeytyneet opinnot voivat olla rahoituksen kannalta ongelmallisia.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Asiakastietojen käyttötarkoituksen osalta esityksessä todetaan, että työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käyttötarkoitukset on voimassa olevassa lainsäädännössä määritelty kattavasti, eikä käyttötarkoituksiin arvioida liittyvän erityisiä muutostarpeita työvoimapalvelujen järjestämismääräysten siirtymisen vuoksi. Järjestämismääräysten olevan toimijan näkökulmasta on varauduttava tarkistamaan asiakastietojen käyttötarkoituksia, jotta lain tavoitteena olevan kuntien palveluekosysteemin laaja-alainen hyödyntäminen mahdollistuu. Erityishuomiota tulee kohdistaa työnantaja koskevien tietojen laajuuteen ja käyttötarkoituksiin.

Muhoksen kunta esittää, että asiakastietojen käyttöoikeuksien on tuettava koko lainsäädännön tavoitteiden toteutumista. Uudistuksen lähtökohtana mainitaan: "kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta".

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

TE2024-uudistuksen hyödyt ovat vaarassa jäädä toteutumatta, ellei TE-digi-hanke etene samanaikaisesti. Vaikka on ymmärrettävää, että muuttuva toimintaympäristö ja lainsäädäntö vaikuttaa myös tietojärjestelmähankkeiden etenemiseen, ei kuntia, työntekijöitä ja asiakasnäkökulmaa ole toistaiseksi kuunneltu riittävästi esimerkiksi Työmarkkinatorin kehityksessä. Kunnille tulee antaa kaikki mahdolliset edellytykset rakentaa omia ratkaisujaan paremman asiakaspalvelun, palvelukohtaannon ja vaikuttavuuden osoittamisen toteuttamiseksi.

Muhoksen kunta esittää, että valtion tulee velvoittaa Keha-keskusta avaamaan laajemmin tietomallejaan, järjestelmäkehityksen ja järjestelmien käyttöönoton aikataulua sekä resursoivan riittävästi myös rajapintojen tarjoamista kunnille asiakastietovarantoon.

Suurimmilla kunnilla on mahdollista toimia KEHA-keskusta ketterämmin ja luoda omia vaikuttavia tietojärjestelmäratkaisujaan. Tämä ei ole kuitenkaan mahdollista, mikäli KEHA-keskusta ei laissa veloiteta tekemään laajaa yhteistyötä kuntien kanssa ja ottamaan tietojärjestelmäkehityksessä aidosti huomioon kuntien mahdollisuudet rakentaa modulaarisia ratkaisuja.

Muhoksen kunta esittää, että lakiin tulee kirjata kunnille edellytykset rakentaa omia moduuleja valtion tarjoamien järjestelmien päälle. Tämä vaatii esimerkiksi avoimen lähdekoodin ratkaisuja tietojärjestelmäkehityksessä.

Parhaillaan lausuntokierroksella olevassa hallituksen esityksessä laiksi kotoutumisen edistämiseksi on esitetty uutta kotoutumisen valtakunnallista asiakastietojärjestelmää.

Muhoksen kunta esittää, että kotoutumisen valtakunnallinen asiakastietojärjestelmä tulee rakentaa työllisyyspalveluiden tietojärjestelmän yhteyteen. Yhteinen tietojärjestelmäratkaisu tukisi lain kotoutumisen edistämisestä tavoitetta linkittää kotoutumista työllisyyspalveluiden yhteyteen. Ei ole minkäänlaisia perusteluja kehittää erikseen rinnakkaista asiakastietojärjestelmää. Työvoiman ulkopuoliset kotoutujat on mahdollista rajata eri rekisteriin samassa järjestelmässä.

Data ja asiakastietojen käyttötarkoitukset:

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta 13 § antaa mahdollisuuden tulotietojen käyttöön tiedolla johtamista varten vain työ- ja elinkeinoministeriölle: ”työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädettyjen julkisten työvoimapalveluiden johtamista, ohjausta ja kehittämistä sekä kuntien työllisyydenhoidon ja työvoimapalvelujen järjestämisen seurantaa ja arviointia koskevien tehtävien hoitamiseksi.”

Muhoksen kunta esittää, että mahdollisuus tulotietojen käyttöön tiedolla johtamista varten tulisi lisätä myös kunnille. Kunnille on välttämätöntä voida tarkastella palveluittensa vaikuttavuutta eri asiakassegmenteille, jotta kunta voi tarjota tehokkainta ja vaikuttavinta mahdollista palvelua ja vaikuttaa siten aidosti työttömyysturvakustannuksiinsa.

Hallituksen esityksessä kirjataan, että monialaisen yhteistoimintamallin asiakastietoaineisto ja – järjestelmä vastaisi nykyistä järjestelmää. Nykyisen mallin mukaan, työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen palveluksessa oleva työntekijä, jolle on myönnetty käyttöoikeus monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi ja palvelujen tarjoamiseksi työttömälle, voi saada ja käyttää monialaisen yhteispalvelun

asiakasrekisteriin tallennettuja tietoja ja tehdä siihen merkintöjä. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan mainita Kelaa.

Muhoksen kunta esittää, että järjestelmän käyttöoikeus tulee myöntää myös jatkossa Kelalle.

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

Hallituksen esityksessä kirjataan velvollisuudesta tarjota palveluja työnantajille. Työnantaja voisi hakea haluamaltaan työvoimaviranomaiselta eikä kunta voisi kieltäytyä palvelun tarjoamisesta sen takia, että yrityksen koti- tai toimipaikka ei sijaitse kyseisen työvoimaviranomaisen toimialueella.

Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan mainita mahdollisuudesta laskuttaa näiden palveluiden kustannuksia työnantajan kotikunnalta. 16 luvun 1§:ssä puolestaan säädettäisiin työvoimaviranomaisten velvollisuudesta tehdä yhteistyötä muutosturvan toteuttamiseksi. Lakimuutosten myötä suuret kaupungit tulevat palvelemaan myös yrityksiä ja joutuu koordinoimaan paljonkin muutosturvapalveluita tapauksissa, jossa yrityksellä on toimipisteitä laajemmalla alueella Suomessa. Tällaisia tapauksia varten laissa tulisi säätää kunnan mahdollisuudesta hakea korvausta muille kuin sen oman alueen yritykselle tarjotusta yrityspalvelusta.

Muhoksen kunta esittää, että työllisyysalueiden tulisi voida laskuttaa/saada valtiolta resursseja niissä tapauksissa, jossa palveluja käyttävän yrityksen toiminta on suurimmaksi osaksi alueen ulkopuolella.

Hallituksen esityksessä otetaan varsin vähän kantaa työnvälityksen tehostamiseen eli työnantajien ja työnhakijoiden kohtaamisen edistämiseen sekä työntekijäsaatavuuden parantamiseen.

Muhoksen kunta esittää, että kunnilla oltava mahdollisuus täydentää kehittämisspalveluiden tarjontaa esimerkiksi palveluseteleillä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää työnvälityksen tehostamiseen eli työnantajien ja työnhakijoiden kohtaamisen edistämiseen sekä työntekijäsaatavuuden parantamiseen. Toimet tulee huomioida myös henkilöstömitoituksessa ja rahoituksessa: teknologiset ratkaisut eivät yksin riitä kohtauttamaan työnhakijoita ja avoimia paikkoja.

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Rämet Jussi
Muhoksen kunta